

VERTROUWELIJK

DE AGITATIE INZAKE VIETNAM h.t.l. EN HAAR INTERNATIONALE ACHTERGROND

VERTROUWELIJK

DE AGITATIE i.z. VIETHAM h.t.l. EN HAAR INTERNATIONALE ACHTERGRONDI N D E X

- I. Inleiding
- II. Communistische activiteit
  - 1. Jongerenactiviteit
    - a. Ontwikkeling
    - b. Methode
  - 2. Overige communistische activiteit
    - a. Nederlandse Vredesraad (NVR)
    - b. Regionale en lokale NVR-comité's
      - (1) Zeeuws Vredescomité
      - (2) Vietnamcomité Nijmegen
      - (3) Fries Actiecomité voor de Vrede
      - (4) Limburgse gespreksgroep voor de Vrede
    - c. Nederlandse Vrouwenbeweging (NVB)
    - d. Morgenrood
- III. Pacifistische activiteit
  - 1. PSP
    - a. Algemeen
    - b. Methode
  - 2. Andere pacifistische groeperingen
    - a. Nederlandse afdeling van het Internationaal Comité van het Ge-
weten i.z. Vietnam
    - b. WRI en affiliaties
    - c. Comité 1961 voor de Vrede
    - d. Diverse pacifistische organisaties
- IV. Trotskistische activiteit
  - a. Ontwikkeling - Nederland
    - Internationale Solidariteits-conferentie
  - b. Methode

V. Jongerencomité Vietnam

a. Ontwikkeling

- interne moeilijkheden
- aanbeveling en adhaesie
- buitenlandse contacten

b. Methode

- teach-ins

VI. Actiegroep Vietnam

a. Ontstaan en ontwikkeling

- verhouding tot Internationaal Comité van het Geweten
i.z. Vietnam

b. Methode

VII. Activiteit van aanverwante groeperingen

- Vietnambulletin
- Activiteit op Europees niveau

- (1) Westeuropees Studentencomité
- (2) Hoogleraren

VIII. Conclusie

DE AGITATIE INZAKE VIETNAM h.t.l. EN HAAR INTERNATIONALE ACHTERGROND

I. Inleiding

Sinds het voorjaar van 1965 werden, als gevolg van de verhoogde Amerikaanse militaire inspanning in Vietnam, nationaal en internationaal verschillende soorten activiteiten ontwikkeld, die alle ten doel hadden steun te verlenen aan of solidariteit te betuigen met de acties van het Zuidvietnamese Bevrijdingsfront.

In internationaal opzicht gaven trotskisten en communisten daaraan leiding. Bij de acties hier te lande speelden aanvankelijk alleen links-socialistische, pacifistische, trotskistische en communistische jongeren een rol. Later sloten ook christen-jongeren zich bij de activiteiten aan.

Het Nederlandse jongerencomité "Vrede en zelfbeschikking voor Vietnam" - in de wandeling Jongerencomité Vietnam geheten - is het eerste comité, dat in Nederland vorm gaf aan de, vooral in kringen van linkse jongeren levende gevoelens van onbehagen t.a.v. de oorlogshandelingen in Vietnam. Gezien de pacifistische, anti-militaristische en veelal ook anti-Amerikaanse instelling in deze kringen, moest een dergelijke actie ook wel "Anklang" vinden.

Gelet op de "pioniers-rol" van dit comité en de omvang van haar activiteit, ligt het voor de hand, dat hieraan in dit rapport vooral aandacht is besteed.

Onder invloed van de gematigde pacifisten - en niet te vergeten de communisten - in het comité, is het in zijn actiemethoden over het algemeen (er zijn uitzonderingen!) binnen de perken van de wet gebleven.

Dit was overigens juist een steen des aanstoets voor de radicaal-pacifistische en anarchistisch georiënteerde elementen in het comité, die een veel fellere aanpak voorstonden. Zij richtten daarom de "Actiegroep Vietnam" op, die de laatste tijd kwantitatief en kwalitatief meer van zich deed spreken dan het "Jongerencomité".

De uitgave van het "Vietnambulletin" moet daarentegen worden gezien als een poging van studentenkant om de activiteiten van beide comité's te coördineren en verder uit elkaar groeien ervan te voorkomen.

Onafhankelijk van - maar wel gesteund door Nederlandse studenten - kwamen ook op supranationaal (Europees) niveau in universitaire kringen "Vietnam-activiteiten" tot ontwikkeling.

Dat de communistische jongeren in Nederland, behalve in het kader van het Jongerencomité, ook zelfstandig agitatie en propaganda inzake Vietnam bedreven - dit laatste overigens in de voetstappen van de communistische Wereldfederatie van Democratische Jeugd (WFDJ) en van de Internationale Unie van Studenten (IUS) - hangt samen met het feit, dat hier niet ideële of pacifistische motieven de drijfveren tot handelen zijn, maar puur communistisch-ideologische overwegingen, i.c. de strijd tegen het "Amerikaanse imperialisme" en steun aan de "nationale bevrijdingsbeweging".

Evenzo is de door de communisten aan de dag gelegde actie-methode, die op "straat" een openlijk conflict met de autoriteiten uit de weg gaat, geen principieel CPN-uitgangspunt, doch een uiting van het tactisch streven van de Nederlandse communisten op dit ogenblik om zich een image van "netheid" te verwerven.

Dat de trotskisten t.a.v. de hulpverlening aan (Noord)Vietnam op het vinkentouw blijven zitten, bewees hun rol bij het organiseren van de eind september j.l. in Brussel gehouden internationale solidariteitsconferentie. Wellicht minder nog dan bijvoorbeeld de radicaal-pacifistische en anarchistische jongeren schuwen de trotskisten - ouderen zowel als jongeren - illegale strijdmethoden. Waar het op dit punt gaat om het organiseren van vrijwilligershulp voor Noord-Vietnam, zullen de communisten "fatsoenshalve" wellicht echter niet achter kunnen blijven.

Op het standpunt en de activiteit van de CPN als zodanig t.a.v. de Vietnamese kwestie - o.a. tot uitdrukking gekomen in "Waarheid"-publicaties, partijresoluties en optreden in de openbare lichamen - wordt in dit rapport niet ingegaan. Over het algemeen was zij de figuur op de achtergrond van de openbare activiteit in deze van de communistische hulporganisaties.

Er moge voorts op gewezen worden, dat de Nederlandse communisten aanvankelijk minder belang hebben gehecht aan activiteiten op dit punt, omdat zij "in de Nederlandse situatie" het accent wensten te leggen op de agitatie tegen "het westduitse gevaar".

II. Communistische activiteit

1. Jongerenactiviteit

a. Ontwikkeling

Tijdens een van 15 - 19 april 1965 in Accra (Ghana) gehouden vergadering van het Executief Comité van de WFDJ, bij welke organisatie voor Nederland zijn aangesloten het communistische Algemeen Nederlands Jeugdverbond (ANJV) en de eveneens communistische Organisatie van Progressieve Studerende Jeugd (OPJSJ), werd een verstrekkende resolutie inzake de Vietnamese kwestie aangenomen. Daarin werd bij alle aangesloten jeugdorganisaties aangedrongen op het ontwikkelen van diverse initiatieven voor solidariteitsacties. Met name werden genoemd: wapenhulp, het inzamelen van geld om wapens aan te kopen, alsook het werven van vrijwilligers, die bereid zouden zijn gehoor te geven aan een oproep van het Zuidvietnamese Bevrijdingsfront om samen met de Vietnamezen te vechten. Namens het ANJV werd deze WFDJ-vergadering bijgewoond door Jan de Boo, toen nog lid van de dagelijkse leiding van het verbond.

Nauwelijks een maand later huldigde de organisatie een veel gematigder standpunt. Tijdens een solidariteitsconferentie van jeugd en studenten, op 18 en 19 mei d.a.v. in Parijs gehouden - op initiatief van Petr Reshetow, voorzitter van het Comité van Sowjet-Russische jeugdorganisaties en met medewerking van de WFDJ en de eveneens communistische Internationale Unie van Studenten (IUS) - verklaarde men zich alleen accoord met het organiseren van demonstraties, bijeenkomsten, stakingen, petitieën en inzamelingen van geld en medicamenten. In een artikel gewijd aan deze conferentie, gepubliceerd in het periodiek "WFDY-News" van juni-juli 1965, in welk nummer ook de resolutie staat van bovengenoemde zitting van het Executief Comité, stelde de Chileen Patricio Valdes, één der vice-presidenten van de WFDJ, dat zijn organisatie deze solidariteitsactie beschouwde als een van haar eigen activiteiten. Dat zou er op kunnen wijzen dat sommige van de WFDJ-bestuurders de resolutie van april wel wat kras vonden. In ieder geval is het zo, dat sindsdien van WFDJ-zijde niets meer werd vernomen over wapenhulp en het zenden van vrijwilligers.

In een IUS-circulaire van juli 1965 daarentegen, werd t.g.v. de herdenking van de ondertekening van de Geneefse Accoorden, be-

halve tot solidariteitsacties, ook opgeroepen tot het vormen van fondsen om wapens aan te schaffen. Voorts werd opgeroepen tot het organiseren en versterken van groepen vrijwilligers (studenten), die gereed gemaakt zouden worden om samen met het Vietnamese volk te gaan vechten.

Nog voordat het Jongerencomité Vietnam was opgericht (zie hierna), voerden ANJV'ers onder leiding van hun voorzitter Roel Walraven, in Praag besprekingen met vertegenwoordigers van het Zuidvietnamese Bevrijdingsfront. Dat gebeurde tijdens een vakantie-reis van verbondsleden naar Tsjecho-Slowakije. De besprekingen, die handelden over de verschillende aspecten van de acties in Nederland, vonden plaats op 12 en 13 augustus 1965. Bij die gelegenheid werd aan het Bevrijdingsfront gevraagd of hulp van buitenaf geaccepteerd zou worden, indien deze werd aangeboden. Daarop werd geantwoord, dat inderdaad prijs werd gesteld op internationale hulp, zowel politieke, morele als materiële.

Over een internationale solidariteitsconferentie die aanvankelijk in februari 1966 in Korea (Pyongyang) zou worden georganiseerd door de WFDJ en de IUS, maar later naar mei d.a.v. werd verschoven, werd nadien niets meer vernomen. Het zou in de bedoeling hebben gelogen om Vietnamese studenten-agitatoren naar verschillende Westerse landen te sturen, om hen propaganda te laten voeren tegen het standpunt van de Verenigde Staten en dat van de daarmee verbonden landen. Het is niet bekend om welke reden de WFDJ en IUS tenslotte van deze conferentie hebben afgezien.

Het is opvallend dat de gereleveerde inzamelingsactie voor plastic, waarvan al in het begin van 1966 sprake was, pas in augustus - september j.l. werd gerealiseerd. De indruk bestaat, dat deze activiteit eigenlijk eerst van de grond is gekomen na terugkeer van Roel Walraven uit Sofia, waar hij van 6 - 16 juni 1966 het 7e congres van de WFDJ bijwoonde. Mogelijk werd de inzamelingsactie door de WFDJ nieuw leven ingeblazen. Het kan evenwel ook zijn, dat Walraven - òf in Sofia òf op de heen- of terugreis in Praag - opnieuw contact heeft gehad met vertegenwoordigers van het Zuidvietnamese Bevrijdingsfront.

b. Methode

De activiteit inzake Vietnam van de communistische jongeren h.t.l. droeg - op enkele uitzonderingen na - een legaal karakter. Wat deze uitzonderingen betreft wordt gedacht aan de fietsdemonstratie, die de communistische scholierenorganisatie, de OPSJ, in de avonduren van 25 mei 1966 bij het Amerikaanse Consulaat in de hoofdstad organiseerde en aan soortgelijke demonstraties, die tijdens de Pinkstermanifestatie van het ANJV in Bilthoven (inclusief de tocht op Pinksterzondag 29 mei naar de vliegbasis Soesterberg) plaats vonden. In deze gevallen vroegen de communisten met opzet geen vergunning aan. Men ging er van uit, dat de plaatselijke politieverordeningen geen bepalingen bevatten over het aanvragen van een vergunning tot het houden van een demonstratie op de fiets. Roel Walraven, voorzitter van het ANJV, die in verband met de tocht naar Soesterberg op het Zeister politiebureau werd ontboden, toonde zich zeer "verbaasd" over zijn aanhouding.

Gezien het feit, dat een en ander zich afspeelde in de tijd dat provo-elementen in Amsterdam bijzonder actief waren, moeten deze activiteiten wellicht mede gezien worden als een poging om de provo's te imponeren of zelfs de loef af te steken. In het algemeen durfden de communistische jeugdorganisaties echter niet openlijk te provoceren. Daarom hielden zij ook vermeende onvolkomenheden in politie-verordeningen achter de hand om zich veilig te stellen tegen moeilijkheden met de autoriteiten. De communisten wensen immers - gezien ook het hun door de partij voorgehouden image van "netheid" - onder geen beding in conflict te komen met het gezag.

Bij de gememoreerde acties van het ANJV tot inzameling van plastic en medicamenten werden geen onregelmatigheden geconstateerd.

2. Overige communistische activiteit

a. Nederlandse Vredesraad (NVR)

De communistische Nederlandse Vredesraad heeft tot voor kort in haar actievoering het accent meer gelegd op de "gevaaren van de verspreiding van kernwapens" en, in samenhang daarmee, op "het Duitse gevaar" dan op de kwestie Vietnam.

De NVR-activiteiten inzake Vietnam beperkten zich dan ook in hoofdzaak tot schriftelijke protesten. Zo maakte "De Waarheid" op

6 augustus 1964 melding van een telegram aan de Amerikaanse Ambassadeur hier te lande, waarin de NVR protesteerde tegen "de Amerikaanse aanvallen op Noord-Vietnam". Een soortgelijk protest verzond de NVR in februari 1965. Op een NVR-vergadering in maart 1965 werd vervolgens een motie inzake de Vietnamese oorlog aangenomen, welke aan de Amerikaanse Ambassadeur te Den Haag en aan de "Zuid-Vietnamese Vredesbeweging" ter kennis werd gebracht.

Ook de wijze, waarop in het NVR-orgaan "Vrede" voortdurend tegen de "Amerikaanse agressie in Vietnam" wordt gefulmineerd, zou men tenslotte als een vorm van "schriftelijk protest" kunnen zien.

Een poging van de NVR om de in april van dit jaar door haar - tezamen met het pacifistische "Comité 1961 voor de Vrede" - georganiseerde "Paasmars" een anti-Vietnam-karakter te geven, leverde weinig succes op.

Kort geleden heeft de leiding van de NVR echter besloten om meer aandacht aan de kwestie-Vietnam te gaan schenken, teneinde "beter bij de massa aan te sluiten". Dit besluit resulteerde o.m. in ondersteuning van de activiteiten van het "Jongeren-comité Vietnam".

Daarnaast heeft de NVR besloten om "de massa in beweging te brengen" d.m.v. bedrijfsacties. De opzet is daarbij om actie-comités te vormen in verschillende bedrijven, hetgeen een soort sneeuwbaaleffect teweeg moet brengen, resulterend in een landelijke actie. CPN-partijbestuurder Gerard Maas, secretaris van de NVR, deelde in dit verband onlangs mede dat inmiddels de eerste actie volgens deze tactiek in Amsterdam van start was gegaan. Hij doelde daarmee op de kortgeleden door het "Amsterdams Vredescomité" (locaal comité van de NVR) geëntameerde actie bij de Amsterdamse overheidsbedrijven, waar handtekeningen worden ingezameld onder een "verklaring" inzake Vietnam. In deze, uiteraard communistisch gekleurde, verklaring werd o.m. opgeroepen tot deelname aan een bijeenkomst op 1 november te Amsterdam, waar de kwestie Vietnam nader in discussie zou worden gebracht. Inmiddels heeft ook het districtsbestuur van de CPN te Amsterdam zich achter deze NVR-actie geschaard.

b. Regionale en lokale NVR-comité's

De verschillende regionale en lokale "vredescomité's", welke beschouwd kunnen worden als dependances van de NVR, hebben eveneens de nodige Vietnam-activiteit aan de dag gelegd. Daarbij valt het op dat de vredescomité's in de grote steden relatief het minst actief geweest zijn. Zo werd van het "Amsterdams Vredescomité" slechts bekend, dat dit een geldinzamelingsactie voor Vietnam organiseerde en - in oktober 1966 - mede de stoot gaf tot een handtekeningenactie m.b.t. Vietnam in de Amsterdamse Overheidsbedrijven. Het "Rotterdams Vredescomité" beperkte zich, v.z.v. bekend, tot het organiseren van een handtekeningenactie.

De vredescomité's buiten de grote steden vertoonden evenwel heel wat meer Vietnam-activiteit, zoals uit het volgende moge blijken.

(1) Zeeuws Vredescomité

Dit in mei 1964 tot stand gekomen comité drijft voor een belangrijk deel op de activiteit van de CPN-districtsbestuurders E.G. Pel en J. de Keijzer en van de communistisch georiënteerde B. van Mourik. Het comité ontplooidde vooral in 1966 verschillende Vietnam-activiteiten. Zo was het nauw betrokken bij een "teach-in" over Vietnam, welke op 12 mei 1966 te Vlissingen werd georganiseerd door de plaatselijke "Oecumenische Jeugdraad" en bij een demonstratieve mars van jongeren, welke op 18 juni 1966 te Goes, Vlissingen en Middelburg plaatsvond. De activiteiten van het "Zeeuws Vredescomité" bereikten echter een hoogtepunt met de organisatie van een Vietnam-"teach-in" op 21 juni 1966 te Vlissingen. Aan deze bijeenkomst, waarvoor op grootscheepse wijze propaganda werd gemaakt - o.m. door het CPN-district Zeeland - namen ongeveer 220 personen deel, merendeels jongeren.

Op deze teach-in werd, op voorstel van de Goese geschiedenisleraar drs. K.F. Bouman, een telegram aan Minister Luns verzonden, met het verzoek de kwestie-Vietnam op de agenda van de Tweede Kamer te plaatsen. Toen hierop een negatief antwoord was ontvangen, startte drs. Bouman een "petitionnements-actie". De opzet daarvan was handtekeningen te verzamelen onder een petitie

inzake Vietnam en deze aan de Tweede Kamer aan te bieden. Leden van het "Zeeuws Vredescomité" speelden bij deze actie, die snel een landelijk karakter kreeg, een belangrijke rol. Ook locale CPN-organisaties verleenden trouwens steun bij de inzameling van handtekeningen. Op 11 oktober 1966 werd de petitie, voorzien van 40.000 handtekeningen, aan de Kamer aangeboden. De actie liep evenwel door tot eind oktober. Drs. Bouman zou daarboven van plan zijn om een miljoen briefkaarten bedrukt met de tekst van de petitie, door geheel Nederland te verzenden, teneinde op snelle wijze nog een groot aantal adhaesiebetuigingen extra te verkrijgen.

(2) Vietnamcomité Nijmegen

Dit comité is in 1965 als "anti-MLF-comité" voortgekomen uit het "Centrum ter verbreiding van de Vredesgedachte", dat eind 1964 op communistisch initiatief werd opgericht. Onder invloed van het feit, dat de MLF in de publiciteit geleidelijk aan plaats moest maken voor de kwestie-Vietnam, werd de naam gewijzigd in "Vietnamcomité".

De belangrijkste man in dit comité is A. van Esbroeck, politiek secretaris van de CPN te Nijmegen, terwijl ook de communistisch georiënteerde B. Aalders tot de leidinggevende personen in het comité behoort.

Het comité belegde eind 1965 en begin 1966 te Nijmegen enkele openbare Vietnam-avonden, o.a. in samenwerking met de links-socialistische studentenvereniging "Politeia". Grote belangstelling wist het comité te trekken voor een dergelijke avond op 17 mei 1966 te Nijmegen. Op deze bijeenkomst, waaraan 250 personen deelnamen, werd een film vertoond en een tentoonstelling gehouden, terwijl de bekende professor B. Delfgaauw een inleiding hield.

Sinds kort organiseert het "Vietnamcomité Nijmegen", in navolging van hetgeen in Amsterdam traditie geworden is, stille protestmarsen op de derde zondag van elke maand. Voor deze marsen wordt geen vergunning aangevraagd, wel wordt de politie van tevoren ingelicht. De comité-leden zijn overeengekomen, dat men bij een eventueel ingrijpen van de politie overgaat tot een "sit-down"actie. Bekeuringen worden gezamenlijk betaald.

De eerste stille mars organiseerde het comité op 21 augustus 1966 (30 deelnemers) en op 18 september 1966 vond de tweede plaats (60 deelnemers). Er werden leuzen meegedragen. De marsen droegen een rustig karakter.

(3) Fries Actiecomité voor de Vrede

Op initiatief van mevr. H. Klein-Dupont, vooraanstaand figuur in Friesland en de communistische "Nederlandse Vrouwenbeweging" (NVB), kwamen in mei 1965 een aantal personen van verschillende politieke richting bijeen ter bespreking van de mogelijkheden tot samenwerking.

Uit dit beraad kwam het "Fries Actiecomité voor de Vrede" te voorschijn, dat sedertdien een grote activiteit aan de dag legde, ook inzake Vietnam. Zo organiseerde het comité op 7 februari 1966 een teach-in over Vietnam, waaraan grote publiciteit werd gegeven. Rond 900 personen beluisterden de inleidingen van de verschillende sprekers, o.w. de bekende communistische schrijver Theun de Vries.

Op 12 augustus 1966 organiseerde het comité een demonstratieve mars van Leeuwarden naar Drachten, gericht tegen de oorlog in Vietnam. Tijdens de mars werden o.m. handtekeningen ingezameld voor de Goese "petitionnementsactie".

Een door het comité op 17 en 18 september 1966 geplande "sterrit" door Friesland, werd op het laatste moment afgelast, omdat de leiders van enkele vormingscentra (waar de tocht zou eindigen) bezwaar maakten tegen het feit, dat in het comité communisten zitting hebben.

(4) Limburgse gespreksgroep voor de Vrede

N.a.v. een schriftelijke uitnodiging, ondertekend door Ds. J.C. Muller uit Beek en CPN-districtsbestuurder O. Schumacher uit Heerlen, kwamen op 23 mei 1964 een aantal personen te Heerlen in vergadering bijeen, ter bespreking van de vorming van een werkgroep over "oorlog en vrede". Zo ontstond de "Limburgse gespreksgroep voor de vrede", waarin behalve de genoemde CPN-districtsbestuurder momenteel vooral Frits Dragstra, lid van het Dagelijks Bestuur der CPN, alsmede enkele andere communisten een voorname rol spelen.

Op 22 mei 1965 organiseerde de gespreksgroep een demonstratieve mars door Heerlen, waarin ook leuzen tegen het Amerikaans optreden in Vietnam werden megedragen. Aan deze mars, waarvoor toestemming was gevraagd, namen 75 à 100, meerendeels communistisch georiënteerde personen deel. De mars had een rustig verloop en kreeg grote publiciteit.

De gespreksgroep was vervolgens nog actief in het organiseren van enkele forumavonden.

c. Nederlandse Vrouwenbeweging (NVB)

De communistische NVB heeft in haar activiteiten grote aandacht besteed aan de oorlog in Vietnam. In het NVB-orgaan "Vrouwen" werd bijvoorbeeld menig anti-Amerikaans artikel over Vietnam afgedrukt. Daarnaast heeft de NVB het vooral gezocht in verzoekschriften. Zo werd in februari 1965 een brief aan President Johnson verzonden, met het verzoek de oorlog in Vietnam onmiddellijk te beëindigen en zich te houden aan de accorden van Genève. Daarop volgde in april 1965 een verzoek aan de Nederlandse vertegenwoordiger bij de VN om de Amerikaanse regering te bewegen een eind te maken aan de oorlog in Vietnam. Dezelfde eis was vervat in een brief aan de Amerikaanse vertegenwoordigers op het IVVV-congres, dat in september 1965 in Amsterdam plaatsvond.

Vervolgens besteedde de NVB aandacht aan Vietnam op een aantal bijeenkomsten in maart 1966, t.g.v. het 20-jarig bestaan van de "Internationale Democratische Vrouwen Federatie" (IDVF), waar verschillende moties tegen het Amerikaans optreden in Vietnam werden aangenomen.

Op 27 augustus 1966 en 15 oktober 1966 organiseerde de NVB voorts, tezamen met de CPN en het ANJV, demonstratiestegen "de Amerikaanse agressie in Vietnam" in resp. Alkmaar en Zaandam.

Hoogtepunt van de NVB-activiteiten inzake Vietnam vormt evenwel een in 1964 gestarte inzamelingsactie van geld en goederen.

In "Vrouwen" (no. 8 van dit jaar) werd melding gemaakt van de overdracht van de opbrengst van deze actie aan een vertegenwoordiger van het Zuidvietnamese Bevrijdingsfront. De actie wordt overigens voortgezet.

d. Morgenrood

Het Amsterdamse arbeiderszangkoor "Morgenrood" (een mantelorganisatie van de CPN) brak in september van 1966 met haar jarenlange politieke inactiviteit door een brief aan de Amerikaanse Ambassadeur hier te lande te zenden, waarin stopzetting van de oorlogshandelingen in Vietnam werd geëist en terugtrekking van de Amerikaanse troepen.

III. Pacifistische activiteit

1. PSP

a. Algemeen

De activiteiten van de Pacifistisch Socialistische Partij, gericht op de strijd in Vietnam, kregen met de aanvang van de Amerikaanse bombardementen op Noord-Vietnam, in het voorjaar van 1965, een belangrijke impuls. Sindsdien en naarmate het conflict aldaar zich uitbreidde, is Vietnam een object van toenemende agitatie voor deze partij geworden.

Op velerlei wijze werd aan de pacifistische bezorgdheid over de "escalation" uitdrukking gegeven, met het doel de publieke opinie te mobiliseren tegen de Amerikaanse politiek in dat gebiedsdeel.

Hoorde men aanvankelijk in de PSP en met name in haar orgaan "Bevrijding" sporadisch nog wel genuanceerde oordelen over de ontwikkelingen, de laatste tijd vertonen deze nagenoeg alle eenzijdig anti-Amerikaanse strekking. Illustratief voor de aanvankelijke gematigdheid in het PSP-standpunt was een artikel in "Bevrijding" van juni 1965, waarin hoofdredacteur B.v.d.Lek (ambtshalve lid Partijbestuur) als mogelijkheid voor een oplossing van de kwestie Vietnam het behoud door de Amerikanen van één of meer bases aan de Zuidvietnamese kust noemt. Zulks zou de publieke opinie in de V.S. de geruststelling geven, dat de gordel van steunpunten rond China (voorlopig) intact bleef en een gevoel van zekerheid oproepen t.a.v. de naleving van bereikte accoorden door de Vietnamezen. Dit lokte nogal wat kritiek uit binnen en buiten de partij. Overigens was het feit, dat Van der Lek de interne kritiek als "te absoluut" van de hand wees - welk standpunt het PSP-bestuur zou delen - voor "De Waarheid" aanleiding tot felle kritiek. Formeel liet het PSP-bestuur het gewraakte artikel in "Bevrijding" overigens geheel voor verantwoordelijkheid van de hoofdredacteur.

Hoezeer de opvattingen zich intussen hebben gewijzigd moge blijken uit hetgeen Van der Lek in het nummer van 8 oktober j.l. als zijn mening te kennen gaf. Hij ziet nog maar één methode om de uitbreiding van de strijd van Amerikaanse zijde te doen ophouden, namelijk een eensgezinde verzekering van alle communistische landen en met name de Sowjet-Unie, dat elke verdere stap op de

oorlogsladder "tegenstappen" zou uitlokken.

Hij realiseerde zich evenwel tegelijkertijd, dat dit geen principieel-pacifistische uitspraak meer is en argumenteerde dit met de uitvlucht, dat er situaties zijn, waarin pacifistische oplossingen niet meer mogelijk zijn.

Een andere redacteur van het PSP-orgaan schreef: "Wij menen, dat Amerika zich daar (lees Vietnam) gedraagt als een moord- en brandstichtende bandiet" ("Bevrijding" dd. 10 september 1966).

b. Methode

Ten aanzien van de wijze van actie-voering van PSP-zijde kan in het algemeen gesteld worden, dat men zich aan het geweldloosheids-principe gebonden acht. Wel valt onderscheid te maken tussen legaal en illegaal optreden, als ook tussen activiteiten, welke onder eigen (PSP-)naam dan wel onder "cover" worden bedreven. Dit laatste is vooral het geval, als het om "illegale" activiteiten gaat. De indruk bestaat n.l., dat de voorstanders van illegale en buitenparlementaire acties in de PSP, om interne partij-conflicten te vermijden, daarvoor de vorm kiezen van b.v. een actiegroep of -comité. Men denke in dit verband aan de "actiegroep Vietnam" (zie onder VI), waarin enkele vooraanstaande PSP-figuren een belangrijke rol spelen. Duidelijk is, dat dit comité bij het organiseren van z.g. stille protestmarsen, steeds op illegale wijze tewerk is gegaan, door met opzet geen toestemming tot demonstreren te vragen. Eerst onder druk der omstandigheden besloot men voor de mars van 18 september j.l. van het illegale "principe" af te stappen, in afwachting van een door de Hoge Raad te nemen beslissing of voor dergelijke tochten al dan niet vergunning ingevolge de Algemene Politieverordening is vereist.

Intussen wordt ook binnen de PSP gediscussieerd over het illegale uitgangspunt van de actiegroep Vietnam. Tot dusver heeft men zich echter niet van de actiegroep en zeker niet van haar doeleinden gedistancieerd. Dit blijkt met zoveel woorden b.v. uit het algemeen beleidsverslag der PSP over de periode oktober 1965 tot september 1966, waarin staat, dat door of met behulp van de PSP en PSP-leden vele forumavonden en enkele teach-ins werden gehouden, actie-comité's werden opgericht en acties gevoerd.

Naar haar eigen mening heeft de PSP aan de mobilisering der publieke opinie inzake Vietnam een belangrijk aandeel gehad.

Meer dan tot heden uit allerlei demonstraties is gebleken, komt in sommige van hun plannen tot uitdrukking hoever de PSP-activisten op het gebied van de directe actie willen gaan. Zo zou een belangrijke PSP-figuur in de "actiegroep Vietnam", omstreeks mei van dit jaar voorbereidingen hebben getroffen om voor het Amerikaanse Consulaat in Amsterdam te demonstreren, de telefoonlijnen ervan te blokkeren e.d., waarvoor ± 100 mensen nodig zouden zijn. Andere vooraanstaande PSP-ers, waaronder de 2e politiek secretaris, overwogen medio 1966 eveneens scherpere acties tegen de Amerikaanse Ambassade en -Consulaatsgebouwen, zoals het ingooien van ruiten en het zich laten vastklinken aan hekken. Deze lieden stellen zich op het standpunt, dat geweld tegen personen niet, tegen zaken wèl geoorloofd is.

Een vooraanstaand PSP'er zou voorts recentelijk een aanvang hebben gemaakt met het leggen van contacten met diverse Vietnam-comité's in Nederland en België, met het doel om via een landelijke bijeenkomst tot gecoördineerde acties op grotere schaal te komen.

Tenslotte kan nog vermeld worden, dat enige leidende personen uit PSP-kring, in het kader van hun Vietnam-activiteiten, contact zochten met de diplomatieke vertegenwoordiging van communistisch China hier te lande en met die van het "Bevrijdingsfront" van Vietnam in Praag.

In concreto kwamen de verschillende protesten van PSP-zijde tegen de oorlog in Vietnam tot uitdrukking in de vorm van:

- radio- en TV-uitzendingen (tenminste 4 sedert begin 1965)
- verklaringen, resoluties, petitie's, telegrammen, advertenties en andere publicaties, afkomstig van partijbestuur, congressen, demonstratieve bijeenkomsten e.d. en gericht aan de Nederlandse en/of aan de Amerikaanse regering (via haar vertegenwoordiging h.t.l.) en aan de Verenigde Naties;
- verspreiding van pamfletten op grote schaal; zo werd een pamflet getiteld "vrede op aarde ... oorlog in Vietnam" in het najaar van 1965 in een oplage van circa 120.000 ex. uitgezet;
- artikelen in het partij-orgaan "Bevrijding", met een toenemende frequentie (1964 in 5 nummers, in 1965 in 12);
- adhaesie-betuigingen met Vietnam-activiteiten van andere groeperingen en/of personen, zoals b.v. met die van het Jongerencomité voor Vrede en Zelfbeschikking in Vietnam, met teach-ins, met de "Goese petitionnementsactie" etc.;

- verkoop van speciale brochures, zoals het z.g. Zwartboek Vietnam, dat in vele duizendtallen aan de man gebracht zou zijn;
- mondelinge en schriftelijke vragen in de Staten-Generaal (indiening van een motie in de Eerste Kamer in juni j.l.);
- openbare vergaderingen, waarvan er alleen al in de periode van 8 oktober tot eind december 1965 circa 30 overal in den lande werden georganiseerd; zulks op verzoek van het Partijbestuur;
- financiële inzamelingsactie t.b.v. het Bevrijdingsfront onder het enigszins misleidende motto: "hulp aan het Vietnamese volk". Omstreeks mei 1966 werd daartoe een bedrag van f 7.777,77 aan het Internationale Comité van het Rode Kruis te Genève overgemaakt;
- acties in het kader van de "actiegroep Vietnam" (elke 3e zondag van de maand in Amsterdam b.v.) en - via de PSJW - in Den Haag op elke 2e en 4e zaterdag;
- het organiseren van een protestsongwedstrijd in Amsterdam op 1 mei 1966.

Enkele duidelijke hoogtepunten in deze reeks activiteiten vielen in het voor- en najaar van 1965.

De door de PSP geëntameerde protesten hielden ten dele verband met internationale activiteiten voor hetzelfde doel. Als voorbeeld hiervan kan de oproep van het Partijbestuur aan haar partijformaties gelden, om in de periode van 10 tot en met 26 oktober 1965 overal in den lande openbare bijeenkomsten te houden inzake Vietnam. Deze oproep hing namelijk samen met het uitroepen van 15 en 16 oktober tot "internationale dagen van protest tegen de Amerikaanse militaire interventie in Vietnam".

2. Andere pacifistische groeperingen

a. Nederlandse afdeling van het Internationaal Comité van het Geweten inzake Vietnam

Begin 1966 nam in de Verenigde Staten de pacifistische "International Fellowship of Reconciliation" (IFOR) het initiatief tot de oprichting van het "International Committee of Conscience on Vietnam", dat op 23 januari 1966 officieel naar buiten trad met een "verklaring" inzake Vietnam, als advertentie afgedrukt in de "New York Times". Het Nederlandse instituut "Kerk en Vrede", nationale afdeling van de IFOR, nam het initiatief over en vormde een "Nederlandse Afdeling van het Internationaal Comité van het geweten inzake Vietnam". Deze nam onmiddellijk de inzameling van adhaesie-

betuigingen onder de genoemde Vietnam-"verklaring" ter hand, waartoe 20.000 manifesten met de tekst van de verklaring verspreid werden.

In juli van dit jaar organiseerde het Nederlands Comité een persconferentie te Utrecht b.g.v. de aankomst van de door haar uitgenodigde Boeddhistische monnik Thick Nhat Hank uit Vietnam.

b. WRI en affiliaties

De internationale pacifistische organisatie "War Resisters International" (WRI) heeft m.b.t. de oorlog in Vietnam verschillende activiteiten ontplooid. In Nederland was daarvan betrekkelijk weinig merkbaar. In oktober 1966 werden in Amsterdam WRI-pamfletten uitgereikt aan Amerikaanse toeristen. Daarin stelden de (als Nederlander sprekende) opstellers o.m.: "Wij en de meeste van onze medeburgers, zijn afkerig van de Amerikaanse politiek in Vietnam....." Het pamflet betoogde verder nog, dat het moeilijk is om onderscheid te maken tussen de daden van de nazi's, van de communisten ten tijde van de Hongaarse opstand en van de Amerikaanse troepen in Vietnam... Een ander WRI-pamflet, gericht tot alle Amerikaanse militairen, ging overigens veel verder. Hierin werd o.m. opgeroepen tot petitie's, protestacties, dienstweigering en desertie (alleen of in groepen!).

Dit pamflet werd in Nederland onder de Amerikaanse militairen verspreid door de eveneens pacifistische "Algemene Nederlandse Vredesactie" (ANVA), welke bij de WRI is aangesloten.

In dit verband zij nog opgemerkt, dat in Nederland behalve de ANVA ook de "Werkgroep voor de Vrede" (Limburg) bij de WRI is aangesloten; doch deze heeft - voor zover bekend - geen Vietnam-activiteiten van betekenis ontplooid.

c. "Comité 1961 voor de Vrede"

Dit comité is in 1961 tot stand gekomen op initiatief van een aantal vredesgroepen, welke samenwerkten in de "Onafhankelijke Contact-commissie voor het Vredeswerk" (OCV), alsmede van "Kerk en Vrede", de Stichting "Anti-Atoombom Actie", de "Socialistische Jeugd van Nederland" en de PSP.

Sedert haar oprichting was het comité voornamelijk actief door de jaarlijkse organisatie van de "Paasmarsen" (sedert 1964 tezamen

met de communistische "Nederlandse Vredesraad") en - op 6 augustus - van de zgn. "Hiroshima-herdenkingen". De laatste jaren kwam het protest tegen de oorlog in Vietnam ook bij de Paasmars en Hiroshima-herdenking naar voren, al vormde dit niet het voornaamste motto waaronder beide manifestaties georganiseerd werden.

Plaatselijke afdelingen van het comité, met name de afdeling Amsterdam, organiseerden op eigen gelegenheid anti-Vietnam-acties, zoals de "Sandwich-tocht" op 10 juli 1965 te Amsterdam, waaraan 40 personen deelnamen. Tijdens de mars werd een protestbrief overhandigd op het Amerikaans Consulaat. De actie had overigens een rustig verloop. Op 23 december 1965 vond te Amsterdam een Vietnam-demonstratie plaats, wederom georganiseerd door het comité, waaraan 90 personen deelnamen. In de stoet werden verscheidene leuzen tegen de Vietnamese oorlog meegedragen. Voor de demonstratie was vergunning aangevraagd door het "Comité 1961". In mei van dit jaar stelde het comité zich achter de activiteiten van de "Actiegroep Vietnam" en, kortgeleden, achter het optreden van het "Jongerenco-mité Vietnam".

Medio 1966 overleed de secretaris van het comité, de heer E.M. Buter Sr. Sedertdien zijn de activiteiten ervan sterk teruggelopen. Voor zover bekend heeft het comité de laatste tijd dan ook geen (eigen) Vietnam-acties gevoerd. Er zijn echter aanwijzingen dat een aantal (betrekkelijk radicaal ingestelde) jongeren het comité nieuw leven willen inblazen.

d. Diverse pacifistische organisaties

Naast de reeds genoemde hebben nog verschillende andere pacifistische organisaties in ons land protesten tegen de oorlog in Vietnam geuit, voornamelijk d.m.v. publicaties, op vergaderingen e.d. De voornaamsten dezer organisaties zijn:

de in 1948 opgerichte "Wereld Federalisten Beweging Nederland" (stelde "Vietnam" als centraal thema op haar in september j.l. gehouden conferentie);

"Kerk en Vrede", de in 1924 opgerichte "Geloofsgemeenschap van Christen Anti-militaristen" (nam o.m. in haar orgaan "Militia Christi" bij herhaling stelling tegen de Vietnamese oorlog);

de Stichting "Anti-Atoombom Actie", welke in 1957 tot stand kwam (verspreide onder haar leden een oproep tot ondersteuning van de

"Zeeuwse petitionnementsactie");

de van juli 1957 daterende "Internationale Pugwash-beweging" (plaatste Vietnam op de agenda van verschillende bijeenkomsten, waaraan ook leden van het "Nederlands Pugwash Comité" deelnamen) en,

het eind 1963 in het leven geroepen "Trainings- en Vormingscentrum voor geweldloze weerbaarheid" (organiseerde bijvoorbeeld in augustus 1966 te Wanneperveen een zomerkamp dat geheel in het teken van "Vietnam" stond).

IV. Trotskistische activiteit

a. Ontwikkeling

Kort nadat de leiding van de communistische Wereldfederatie van Democratische Jeugd (WFDJ) zich met plannen voor praktische hulpverlening aan Noord-Vietnam had bezig gehouden, kwamen ook Westeuropese, als pro-Russisch aan te merken, trotskisten met een plan tot effectieve steun aan de "nationale bevrijdingsoorlog" in Vietnam. Tijdens een op 22 en 23 mei 1965 in Brussel gehouden bijeenkomst van trotskisten uit Frankrijk, België en Duitsland kwam dit aan de orde. Overwogen werd een internationale conferentie in Algiers te organiseren - waar de Pabloïstische trotskisten toen nog de bescherming van het Ben Bella-regiem genoten - en in verschillende landen actiecomité's op te richten. Met het oog op het laatste maakte de Franse trotskist Jacques Grimblat een rondreis door verscheidene Westeuropese landen. In dit kader bezocht hij begin juni 1965 ook Nederland.

De onderhavige trotskistische hulpactie zou ook de werving van vrijwilligers omvatten, zij het, dat dit laatste hoofdzakelijk symbolisch was bedoeld: men wilde daardoor de publieke opinie attent maken op wat in Vietnam gebeurde. Voorts wilde men financiële hulp verlenen en medicamenten, kleding e.d. zenden. De initiatiefnemers wilden met deze steunactie bovendien de Chinese invloed in Zuid-Oost-Azië terugdringen.

Het is niet geheel duidelijk, of het genoemde plan een spontaan trotskistisch initiatief was, dan wel of de trotskisten op dit punt concurrentie van de communisten duchtten en hen voor wilden zijn. Overigens behoeften de trotskistische activiteiten de Moskougezinde communisten niet geheel onwelgevallig te zijn, mede gelet op het politieke oogmerk van de actie: het terugdringen van de Chinese invloed in Z.O.-Azië. Daarbij moet niet uit het oog verloren worden, dat de Pabloïstische fractie in de trotskistische beweging, als het om het Sino-Sowjetconflict gaat, steeds de zijde van de Sowjets kiest.

Geheel in overeenstemming met voorgaande verscheen in "De Internationale", het orgaan van de - eveneens op Pablo georiënteerde - Nederlandse sectie van de Vierde Internationale van juli 1965,

een oproep (gedateerd 1 juni 1965) om zich aan een te sluiten en een Internationaal Comité voor de strijd tegen de Directe Imperialistische Interventie in Vietnam te vormen. Dit comité, aldus de publicatie, zou tot taak krijgen in alle werelddelen de steun - in welke vorm ook - aan het Vietnamese volk, dat door het imperialisme werd aangevallen, te organiseren: financieel, medisch en militair. Dit comité zou met name de uitzending van een Vrijwilligerscorps naar Vietnam voorstaan, "teneinde het heldhaftige Vietnamese volk bij te staan in zijn strijd tegen het imperialisme en zich concreet solidair te betonen met dat volk". De ondertekenaars van deze oproep (Opm: niet werd vermeld wie) wilden zo snel mogelijk een bijeenkomst beleggen om het voorgestelde comité in het leven te roepen.

Nederland

Als uitvloeisel van het hierboven gememoreerde bezoek van Grimblat aan Nederland, zocht de Nederlandse trotskistische sectie contact met politieke groeperingen h.t.l., van wie redelijkerwijze eenzelfde instelling mocht worden verwacht. Dit om de actie een zo breed mogelijke basis te geven. Zo werd begin juni 1965 gesproken met vertegenwoordigers van de PSP (o.a. met enkele Kamerleden) en van de inmiddels opgeheven dissident-communistische Socialistische Werkers Partij (SWP). Zij stelden zich in principe achter het hulpverleningsplan, zij het met enig voorbehoud t.a.v. de steunverlening in de vorm van militaire vrijwilligers. Als resultaat van dit overleg werd een soort aanbevelingscomité opgericht, met leidinggevende figuren uit de PSP, de SWP en enkele trotskisten als leden.

Het gevormde comité was van mening, dat de openbare activiteiten aan het hulpprogram verbonden, door jongeren moesten worden ontwikkeld. Daartoe werd eind juni 1965 op het PSP-kantoor in Amsterdam een bespreking gehouden tussen vertegenwoordigers van een aantal links-extreme en -extremistische jongerenorganisaties, t.w. van de Pacifistisch-Socialistische Jongerenwerkgroepen (PSJW), de links-socialistische Socialistische Jeugd van Nederland (SJ), het radicaal-pacifistische Comité 29 november 1962, het communistische ANJV en de eveneens communistische OPSJ, de communistisch

georiënteerde Amsterdamse studentenvereniging "Perikles", de links-socialistische studentenorganisatie "Politeia" en de Studentenvakbeweging (SVB), afdeling Amsterdam.

De uitnodiging tot deze bespreking, welke vergezeld ging van een discussiegrondslag, was ondertekend door de Amsterdamse student Han Meijer. Deze sterk "links" georiënteerde figuur met contacten in kringen van de Vierde Internationale en de PSP, trok eerder de aandacht door zijn activiteiten voor verschillende onafhankelijkheidsbewegingen (Algerije, Angola en Cuba). Hij staat voorts in nauwe relatie tot dr. Sietse Bosgra, secretaris van het Angola-comité en lid van de PSP, die tevens één der promotors van de hulpactie voor Vietnam was.

In de discussiegrondslag werden als steunverleningsvormen voorgesteld: het doorbreken van de "eenzijdige" informatie over Vietnam door bekendmaking van de standpunten en het doen van mededelingen over activiteiten van het Bevrijdingsfront; inzamelingen en ondersteuningsacties ten behoeve van de Vietnamese oorlogsslachtoffers; recrutering van vrijwilligers voor de uitvoering van de eerder genoemde punten en vorming van een werkgroep, die de activiteiten zou moeten coördineren.

Aanvankelijk wilden de voorbereidende besprekingen niet vlotten, voornamelijk niet omdat het communistische ANJV trachtte de gehele actie aan zich te trekken, door deze te willen inpassen in de activiteiten van een zogenaamd reeds bestaand Vietnamcomité onder communistische leiding. Dit comité bestond echter alleen in de verbeelding van de communisten, waarbij de wens de vader van de gedachte zal zijn geweest. Weliswaar organiseerden het ANJV, de OPSJ en "Perikles" reeds op 15 april 1965, samen met verschillende andere organisaties (w.o. de Federatie van Jongerengroepen (FJG) in de PvdA), een demonstratie bij het Amerikaanse consulaat-generaal in Amsterdam, maar van de vorming van een Vietnamcomité was toen nog geen sprake.

Omstreeks medio juli bereikten de samensprekende jeugdorganisaties toch overeenstemming over de vormgeving van de actie: er werd een "Initiatiefgroep Vietnam" opgericht. De voornaamste eisen in het actieprogramma waren: terugtrekking van alle buitenlandse troepen uit dat land; stopzetting van de bombardementen op Noord-Vietnam en zelfbeschikking voor het Vietnamese volk. Besloten werd om

in september of oktober 1965 een landelijke bijeenkomst te organiseren om aan de actie naar buiten bekendheid te geven. (Zie verder V.)

Internationale solidariteitsconferentie

Min of meer in het verlengde van de Brusselse conferentie van mei 1965 lag de eveneens primair onder trotskistische auspiciën georganiseerde conferentie, die daar op 24 en 25 september 1966 plaats vond. Circa 80 vertegenwoordigers van een veertigtal nationale Vietnam-organisaties uit 17 - voornamelijk Europese - landen, waaronder Joegoslavië, waren hier vertegenwoordigd.

Daarenboven waren delegaties van twee internationale organisaties, te weten de pacifistische International Confederation for Disarmament and Peace en de communistische Wereldvredeesraad aanwezig.

Deze internationale solidariteitsconferentie inzake Vietnam stelde zich ten doel alle mogelijke en tot nu afzonderlijk ondernomen activiteiten tot steun aan het volk van Vietnam in zijn strijd tegen de Amerikaanse "agressors", te coördineren en zo mogelijk uit te breiden. Zij werd voorafgegaan door een op 14 mei in de Belgische hoofdstad georganiseerde bijeenkomst in kleiner verband, bijgewoond door representanten van een aantal Westeuropese Vietnam- en vredesgroeperingen. Hier werd besloten tot het organiseren van een grote conferentie op een politiek zo breed mogelijke basis.

De initiatiefnemers achter deze manifestatie(s) behoorden - zoals gezegd - voornamelijk tot de trotskistische beweging. Dit verklaart ook de aandacht, welke van trotskistische zijde in Nederland aan de september-conferentie is geschonken. Met name in het oktobernummer (1966) van het orgaan "De Internationale" werd adhaesie betuigd met het doel der conferentie en met de daar ontvouwde plannen tot daadwerkelijke steunverlening. Ook de aanwezigheid van vijf Nederlandse trotskisten ter conferentie getuigde van hun bijzondere interesse voor deze gebeurtenis; zij het, dat zij hun politieke gezicht verborgen achter een zogenoemd "anti-koloniaal comité" en achter het "Jongerencomité voor Vrede en Zelfbeschikking voor Vietnam". Voor deze laatste organisatie trad Huib Riethof op in zijn kwaliteit van voorzitter.

Ook op het verloop der conferentie oefenden de trotskisten

een belangrijke invloed uit. Zij waren het met name, die aandringen op het gebruik van de meest verstrekkende middelen ter mobilisering van de publieke wereldopinie tegen Amerika (en daarmee ten gunste van Noord-Vietnam en het Zuidvietnamese Bevrijdingsfront), namelijk het zenden van vrijwilligers naar dit gebied. De voorkeur van de trotskisten voor deze hulpverleningsvorm was reeds gebleken, toen in "De Internationale" van september instemming werd betuigd met de onlangs in Kopenhagen opgerichte "Organisatie van vrijwilligers voor Vietnam" en waarbij men de pacifistische "actiegroep Vietnam" en het meergenoemde "Jongerencomité Vietnam" aanspoorde eveneens de werving van vrijwilligers ter hand te nemen. De Nederlandse trotskisten zouden zich in dat geval niet als laatsten melden, zo werd gesteld.

Hoewel zich op de Brusselse conferentie een minderheid tegen deze steunverleningsvorm uitsprak, betekent zulks - gezien ook het uitgangspunt der organisatoren - niet, dat dit onderdeel van het hulpprogramma zal worden geschrapt. Integendeel, het zal iedere organisatie volkomen vrijstaan om, rekening houdend met eigen inzichten en de situatie in eigen land, de voor haar meest geëigende activiteit(en) te kiezen.

Een enkel punt met betrekking tot de deelnemers aan de conferentie verdient in het bijzonder aandacht. Naast trotskisten, communisten en pacifisten, viel vooral de vertegenwoordiging van de Wereldvrede Raad in dit overigens merendeels pro-Russische gezelschap op. Men zou zulks kunnen zien als louter een poging van die zijde om een vinger in de pap te hebben. Er zijn echter tekenen, die erop wijzen dat de communisten aan materiële hulpverlening aan Noord-Vietnam een groeiende betekenis toekennen. Daarbij zou ook de kwestie van internationale vrijwilligershulp aan de orde zijn. Volgens een onbevestigd bericht zou tot dat doel trouwens reeds omstreeks medio 1966 een communistische bijeenkomst in Tsjecho-Slowakije hebben plaatsgevonden, waar ondermeer besloten zou zijn contact op te nemen met alle nog bekende ex-leden van de internationale brigade, welke destijds deelnam aan de Spaanse burgeroorlog.

b. Methode

Omtrent de uitvoering der op de conferentie in beschouwing

genomen hulpverleningsmogelijkheden en geopperde plannen is voorts hands nog weinig bekend geworden. Men denkt in dit verband evenwel - afgezien nog van de gememoreerde vorming van een vrijwilligersbrigade ter beschikking van het Bevrijdingsfront en/of van de Hanoi-regering - aan de volgende maatregelen:

- hulp aan Vietnamese kinderen door hen b.v. in pleeggezinnen buiten Vietnam onder te brengen;
- financiële hulp ter vrije beschikking van de Vietnamezen of aan te wenden voor een door hen concreet aangegeven doel (waarbij de plastic-actie van het Jongerencomité Vietnam ten voorbeeld werd gesteld);
- medicinale en sanitaire hulp, naar gelang van de Vietnamese behoeften;
- coördinatie van de propaganda op internationaal niveau; etc. etc.

Het is duidelijk, dat de internationale activiteit ter ondersteuning van Noord-Vietnam en het Zuidvietnamees Bevrijdingsfront door de in september gehouden conferentie in een nieuwe fase is gekomen.

Uit hetgeen hierboven met betrekking tot de conferentie is vermeld, blijkt genoegzaam, welk karakter verschillende acties ten behoeve van Vietnam in Nederland zouden kunnen krijgen. Het is evenwel de vraag, of de bestaande actiegroeperingen met enige ahang - met name de "actiegroep Vietnam" en het Jongerencomité Vietnam - bereid zullen zijn tot acties, waarbij men onmiddellijk de Justitie tegenover zich zou vinden (zoals b.v. bij de werving van vrijwilligers). Ongetwijfeld zou dit grote tegenstellingen in deze organisaties oproepen, hetgeen zijn uitwerking in de vorm van verminderde weerklank onder het sympathiserende Nederlandse volksdeel niet zou missen. Het zal daarom aanbeveling verdienen na te gaan, welke wegen en middelen de trotskisten - die op dit punt minder kieskeurig lijken te zijn - te baat zullen nemen om hun doelstellingen hier te lande te concretiseren.

V. Jongerencomité Vietnam

a. Ontwikkeling

De door de "Initiatiefgroep Vietnam" aangekondigde conferentie (zie IV) vond op 25 september 1965 in "Krasnapolsky" te Amsterdam plaats. Tot de initiatiefnemers behoorden het ANJV, de OPSJ, de FJG-PvdA afdeling Amsterdam, de Jongerenwerkgroep "Kerk en Vrede", de PSJW, de SJ, de (trotskistische) Socialistische Ontmoetingskernen (SOK), de Sjaloomgroep, het Comité 29 november 1962, "Perikles", "Politeia", de Amsterdamse afdeling van de Studentenvakbeweging (SVB), de studentensociëteit "Olofspoort", de Surinaamse Studentenvereniging Amsterdam en de Perhimpunan Peladjar Indonesia di Negeri Belanda (PPI), een vereniging van Indonesische studenten in Nederland. (De samenstelling van de groep der initiatiefnemers vond, overigens niet geheel volgens de regels plaats. Zowel de Amsterdamse afdeling van de SVB als de leden van "Olofspoort" moesten uit de krant vernemen deel uit te maken van de groep.)

De openbare vergadering, die werd bijgewoond door ca. 600 personen, werd voorgezeten door de trotskist Huib Riethof, voorzitter van de afdeling Amsterdam van "Politeia". Hij deelde mede, dat de aangesloten jeugd- en studentenorganisaties massaal actie zouden gaan voeren om een viertal eisen ingewilligd te krijgen, n.l. stopzetting van de bombardementen op Noord-Vietnam, erkenning van het Zuidvietnamese Bevrijdingsfront als onderhandelingspartner, terugtrekking van alle buitenlandse troepen en zelfbeschikking voor het Zuidvietnamese volk.

In een vervolgens gehouden besloten vergadering werd het Jongerencomité Vietnam, officieel genaamd Jongerencomité "Vrede en zelfbeschikking voor Vietnam", opgericht. Dit comité kent een plenair comité en een kerncomité. Het plenaire komt in principe eens per maand bijeen en kent geen beperking ten aanzien van het aantal afgevaardigden, dat de deelnemende organisaties naar de vergaderingen willen sturen. Besluiten worden unaniem genomen. Iedere organisatie heeft in eerste instantie het recht van veto; indien ook daarna geen overeenstemming bereikt kan worden, treedt de organisatie, die zich niet bij de besluiten kan neerleggen, uit het comité.

Uit het plenaire comité is in onderling overleg een kern-

comité samengesteld, dat de door het plenaire comité genomen besluiten nader uitwerkt. Organisatorische taken kan het kerncomité delegeren aan één of meer aangesloten organisaties. Een voorbeeld van deze methode van werken is wellicht het verzamelen van adhaesiebetuigingen door verschillende groepen personen.

Voorzover bekend zitten thans vertegenwoordigers van de SVB, het ANJV, de FJG-Amsterdam, de Algemene Studentenvereniging Amsterdam (ASVA), de Nederlandse Christen Studentenvereniging (NCSV), de OPSJ, de PSJW en van "Politeia" in het kerncomité.

Het bestuur van het kerncomité dat tevens het bestuur is van het plenaire comité, heeft een voorzitter, een secretaris en een penningmeester. Vrijwel van het begin af is Huib Riethof voorzitter en de communist Paul Geerligts secretaris (adres: Postbus 2056 te Amsterdam). De laatste vertegenwoordigt het ANJV. Riethof is lid namens de SVB.

Interne moeilijkheden

De moeilijkheden begonnen reeds op de oprichtingsvergadering. Het voorzitterschap van Riethof bleek onmiddellijk al onaanvaardbaar te zijn voor de communisten. Niet alleen omdat hij trotskist is, maar meer nog omdat de communisten graag een van hun geestverwanten op die plaats hadden willen hebben. Bij het tot stand komen van het comité in juni 1965 hadden zij immers reeds geprobeerd de gehele actie aan zich te trekken; Riethof schopte op de bijeenkomst in Amsterdam dan ook duidelijk tegen het communistische "zere been" toen hij beweerde, dat het initiatief tot het vormen van dit comité van alle deelnemende organisaties was uitgegaan en niet alleen van de communisten.

In ieder geval, aldus spreker, hadden de niet-communisten geweigerd zich door de communisten op sleeptouw te laten nemen. De communisten beantwoordden deze aanval door in een publicatie over de oprichtingsvergadering in hun partijdagblad hardnekkig de naam van Riethof - als voorzitter van de vergadering - te verzwijgen.

Een andere moeilijkheid ontstond, toen de Amsterdamse afdeling van de FJG-PvdA zich half oktober 1965 als partner uit het comité terugtrok. Op een ledenvergadering van deze socialistische jongerenorganisatie, waar het bestuursbeleid inzake de deelneming aan het Vietnamcomité aan de orde werd gesteld, stapten de stemmen

tot tweemaal toe. Het bestuur trok daaruit de conclusie, dat het moest aftreden. Daarop werd de medewerking aan het Vietnamcomité gestaakt.

Deze ontwikkeling was voorafgegaan door een verklaring van het landelijk bestuur van de FJG van eind september. P.J. Knollema, in die periode landelijk secretaris van de organisatie, deelde toen mede, dat de landelijke federatie het optreden van Amsterdam afkeurde. Men was van mening, dat er inzake de kwestie Vietnam niet kon worden samengewerkt met communistische jongerenorganisaties, die duidelijk "partij" waren.

"Gelukkig" voor het ANJV, had "De Waarheid" van 9 oktober reeds kunnen melden, dat in Haarlem een Vietnamcomité was opgericht, waarvan behalve het ANJV ook de plaatselijke afdeling van de FJG deel uitmaakte. In december 1965 vond iets dergelijks in Utrecht plaats, zij het dat het succes daar voor de communisten naar gering was: de plaatselijke afdeling van de FJG telde er nog geen tien leden.

Zowel de afdeling Haarlem van de FJG, als die in Utrecht traden kort daarop tot het landelijke Jongerencomité Vietnam toe. Daarna volgden de Federatie van Democratische Studenten Disputen Demos (FDSSD) en de landelijke Oecumenische Jeugdraad in Utrecht hun voorbeeld. In maart 1966 werd vervolgens de ASVA, die ca. 10.000 leden telt, toegelaten. Eind april verklaarde het tweede "analyse"-congres van de SVB zich accoord met het toetreden van de landelijke organisatie. Een maand later werden de afdelingen Amsterdam, Groningen en Utrecht van de NCSV lid. Dat was ook het geval met de Amsterdamse afdeling van de Vrijzinnig Christelijke Studenten Bond (VCSB). *)

In juli 1966 volgden de provo's. Voorts werd in diezelfde periode de federatie Amsterdam van de FJG opnieuw lid. Naar verluidt trad nadien ook de landelijke federatie van deze jongerenorganisatie tot het jongerencomité toe.

*) Noot: In de loop van april 1966 besloten de hoofdbesturen van de NCSV en de VCSB adhaesie te betuigen met de doelstellingen van het Internationaal Comité van het Geweten inzake Vietnam en de Nederlandse afdeling daarvan (zie III-2a). Tezelfdertijd besloten deze besturen zich niet bij het Jongerencomité Vietnam aan te sluiten, omdat zij van mening waren namens hun leden geen besluiten te kunnen nemen, die een politiek karakter droegen.

De functie van penningmeester in het comité wordt thans door de FJG'er Jelle Hoogland vervuld. Enige jaren geleden had hij een bestuursfunctie in de Amsterdamse afdeling van de SVB.

De geschetste uitbreiding ging overigens opnieuw met moeilijkheden gepaard. Het waren veelal de communisten die deze veroorzaakten. Hun criterium - ingegeven door de "eenheidspolitiek" van de CPN jegens de socialisten - was steeds: wat doet de FJG? Gaat zij meedoen of trekt zij zich weer terug. Haar toetreding werd in de kring van de communisten zo positief beoordeeld, dat men in de zomer van 1966 zelfs accoord ging met de opnemings van de provo's in het Jongerencomité Vietnam. Daar was evenwel een reeks van gebeurtenissen aan voorafgegaan.

Aanvankelijk hadden het ANJV en de OPSJ **namelijk** niets willen weten van toelating van de provo's. Dat was duidelijk gebleken tijdens een op 2 maart 1966 gehouden comité-vergadering, waar deze kwestie aan de orde kwam. De vertegenwoordiger van de SJ, Hugo van der Horst, bracht daar naar voren, dat iedere organisatie die zulks wenste, tot het comité moest worden toegelaten. De ruzie daarover liep zo hoog, dat de communisten de portefeuille-kwestie stelden en dreigden het comité te zullen verlaten, indien de provo's zouden worden geaccepteerd.

Na 15 april 1966 keerden echter de kansen voor de provo's. Op die datum werd in Rotterdam het plaatselijk Jongerencomité "Vrede en zelfbeschikking voor Vietnam" opgericht. Het totstandkomen van dit comité was er mede de oorzaak van, dat de communisten een andere houding ten aanzien van de provo's gingen aannemen.

Aanvankelijk maakte het ANJV geen deel uit van dit comité, omdat de communisten niet samen met vertegenwoordigers van de pro-Chinese jeugdgroep "De Rode Vlag" en de provo's in één comité wensten te zitten. Toen evenwel bekend werd, dat de afvaardiging van "De Rode Vlag" zich wilde terugtrekken ten genoegen van het ANJV, werden de communistische jongeren lid. De provo's bleven echter in het comité zitten en de communisten gingen daar blijkbaar accoord mee.

Dat de communisten zo reageerden moet echter vooral hieruit verklaard worden, dat in het Rotterdamse comité ook de FJG-PvdA zitting had genomen. Daarnaast dient aandacht te worden geschonken

aan het feit, dat op 21 april 1966 een nieuw Vietnam-initiatief werd ontwikkeld, dat naderhand leidde tot de oprichting van de Actiegroep Vietnam. Het zal ook de communisten niet ontgaan zijn, dat daarin - in elk geval in het begin - een aantal provo's een belangrijke rol heeft gespeeld. Wellicht hoopten de communisten door provo-elementen in het jongerencomité te tolereren, de kans te verkleinen dat zij elders óók activiteiten aan de dag zouden leggen. Ook moet niet vergeten worden, dat communisten alles willen doen om te verhinderen, dat zij zich van de massa van de jongeren isoleren. In dit verband was ook de verklaring van het CPN-partijbestuur, uitgegeven na afloop van de zitting van 8 en 9 april 1966, van belang. Ten aanzien van de jeugd werd daarin gesteld, dat de CPN de eisen tot demonstratievrijheid voor ernstige doeleinden en voor de belangen van de jongeren onvoorwaardelijk zou ondersteunen en al haar invloed zou aanwenden tot het smeden van eenheid onder de jeugd.

In de loop van juli-augustus tenslotte maakten de communisten - zoals reeds bleek - ook geen bezwaar meer tegen toelating van de provo's tot het landelijke jongerencomité, weliswaar nadat ook de landelijke federatie van de FJG en de Federatie Amsterdam waren toegetreden.

Aanbeveling en adhaesie

Begin 1966 slaagde het Jongerencomité Vietnam erin enige min of meer belangrijke personen te bewegen tot een aanbevelingscomité toe te treden. Tot hen behoorden o.a. prof. dr. H. Berkhof (Leiden), prof.dr. B.M.I. Delfgaauw (Groningen), prof.dr. J. de Graaf (Utrecht), mr. G.J.P. Cammelbeeck, dr. P.J. Meertens, pater J. van Kilsdonk S.J., studentenmoderator in Amsterdam, de schrijver Jan Wolkers, de schaker Jan Hein Donner, de communistische schrijver Theun de Vries en Willem van de Zandschulp, destijds landelijk vice-voorzitter van "Politeia" en voorzitter van het Utrechts Vietnamcomité.

In dezelfde periode voerde het jongerencomité een campagne tot het verkrijgen van adhaesie. Eind januari 1966 werd medegedeeld, dat reeds 54 beeldende kunstenaars hun instemming met het doel van het comité hadden betuigd. Dit was evenwel niet de enige groep personen, die werd benaderd. Naar verluidt richtte de afdeling Amster-

dam van de SVB zich speciaal tot r.k.geestelijken, terwijl een andere aangesloten organisatie, de SJ, het vooral op predikanten had gemunt. De campagne was blijkbaar zodanig georganiseerd, dat iedere aangesloten organisatie of een groep van deze organisaties zich voor morele en financiële steun tot een bepaalde groep intellectuelen wendde. Deze arbeidsverdeling werkte succesrijk.

Buitenlandse contacten

Kort na de oprichting van het jongerencomité bleek reeds contact te bestaan met "het Amerikaanse Vietnamcomité". Vermoedelijk werd daarmee het in Berkeley (Californië) opgerichte Vietnam Day Committee bedoeld. Aan de Nederlanders werd van die zijde gevraagd om, evenals elders in de wereld, op 15 en 16 oktober 1965 demonstraties te organiseren voor de Amerikaanse Ambassade. Het Jongerencomité Vietnam reageerde daar echter op met de mededeling, dat men bezig was om eigen acties voor te bereiden en dat derhalve geen gevolg aan het verzoek zou kunnen worden gegeven.

Verder heeft het jongerencomité contact gehad met vertegenwoordigers van het Zuidvietnamese Bevrijdingsfront in Praag en met Noord-Vietnamezen. Bij beide contacten ging het om een inzameling van plastic, dat gebruikt zou worden om de burgerbevolking te beschermen tegen de uitwerking van napalmbommen. Dit laatste is twijfelachtig, als men dit gegeven vergelijkt met een mededeling, gedaan op een besloten kadervergadering van het ANJV in het begin van dit jaar, dat het plastic nodig was als verpakkingsmateriaal voor voedselpakketten, die in de rivieren geworpen zouden worden om stroomafwaarts door militairen van de Vietcong te worden opgepikt.

Op 14 mei 1966 woonden Huib Riethof en Paul Geerligts, resp. als voorzitter en secretaris van het Jongerencomité Vietnam, in Brussel een voorbereidende bespreking bij over het organiseren van een internationale solidariteitsactie (zie ook IV).

b. Methode

In het algemeen kan gesteld worden, dat de tot nu toe aan de dag gelegde activiteiten van het Jongerencomité Vietnam, een legaal karakter droegen.

Het comité ontwikkelde sinds zijn oprichting in september 1965, met wisselend succes verschillende soorten activiteiten. Genoemd kunnen worden een zgn. picketline voor het gebouw van het Amerikaanse consulaat-generaal in de hoofdstad (piketlopen bij toerbeurt, in groepen van 4 personen), demonstraties op 13 november 1965 in Den Haag (250 deelnemers) en op 12 februari 1966 in Amsterdam (ondanks een sneeuwstorm: 900 deelnemers) en een inzamelingsactie voor medicamenten.

Deze laatste actie, vermoedelijk een WFDJ-initiatief, is eigenlijk nooit goed van de grond gekomen. Waarschijnlijk was dit te wijten aan het feit dat sommige niet-communistische jongeren van mening waren dat, indien de medicamenten voor militairen bestemd waren, deze zowel aan die in Noord- als in Zuid-Vietnam dienden te worden verstrekt. Toen de actie daardoor dreigde vast te lopen, heeft het ANJV een poging ondernomen deze weer op gang te brengen. De jonge communisten deden het toen zo voorkomen, dat de medicamenten niet voor militairen bestemd waren, maar gezonden zouden worden aan een in Noord-Vietnam te adopteren kindertehuis. Deze communistische drogreden heeft kennelijk geen succes gehad: 8 juni 1966 zond het ANJV op eigen houtje twee kisten met medicamenten naar het Zuidvietnamese Bevrijdingsfront.

Van februari tot half juli 1966 liet het jongerencomité vrijwel niets van zich horen. Men beperkte zich tot de verkoop van speldjes en brochures; geen van beide vond veel aftrek.

Pas half juli werd het comité weer actief. In de avond van de 13de van die maand organiseerde het in Amsterdam een protest-bijeenkomst, die gevolgd werd door een demonstratie. De ca. 800 personen die de vergadering bijwoonden, namen ook aan de optocht deel. De aanwezigen zonden een telegram aan de Nederlandse regering, waarin van deze verlangd werd, zich openlijk van de Amerikaanse politiek in Vietnam te distantiëren. Voor hetzelfde doel werd een duizendtal briefkaarten verkocht, die gezonden moesten worden aan de Minister van Buitenlandse Zaken.

Op 24 augustus startte het jongerencomité met de al eerder gereleveerde plastic-actie. Ook wilde men geld inzamelen voor de aankoop van bandrecorders, filmtoestellen en schrijfmachines, die gebruikt zouden worden voor het onderwijs in het "bevrijde" gebied van Zuid-Vietnam. Van 24 september tot en met 1 oktober werd vervol-

gens een "Vietnamweek" georganiseerd om de inzamelingsactie een landelijk karakter te geven. De actie werd besloten met een demonstratie in Amsterdam, waaraan de NVR en het Comité 1961 voor de Vrede weer hun medewerking verleenden.

Het resultaat van de actie bleef blijkbaar ver beneden de verwachting. Na de sluitingsdatum werd de actie voortgezet met het organiseren van huis-aan-huis collectes in verschillende gemeenten, waarbij vooral het ANJV actief was.

In verschillende plaatsen ontwikkelden aan het landelijk jongerencomité geliëerde plaatselijke comité's eveneens activiteiten. In Arnhem, Haarlem en Utrecht werden voorlichtingsbijeenkomsten gehouden. In Haarlem bovendien een actie met sandwichborden.

Het Rotterdamse jongerencomité organiseerde op 13 mei 1966 een openbare protestbijeenkomst, waaraan 300 personen deelnamen. Op 14 mei werd, in aansluiting daarop, een demonstratieve optocht gehouden, die 400 deelnemers trok. Op 4 juni verspreidde een aantal aanhangers van dit comité manifesten aan de Parkkade, waar een aantal Duitse oorlogsschepen lag afgemeerd. Op 18 juli 1966 vroeg het Rotterdams comité bij de burgemeester vergunning aan voor het houden van demonstraties op alle zaterdagen tot en met december 1966. Tijdens de demonstraties zouden borden met leuzen en foto's worden meegevoerd. Vergunning werd slechts verleend voor demonstraties op iedere derde zaterdag van de maand.

Voor alle hierboven opgesomde activiteiten werd bij de autoriteiten vergunning aangevraagd. Op deze regel zijn overigens wel uitzonderingen voorgekomen. Zo werd geen toestemming gevraagd voor een op 30 juni 1966 in Rotterdam gehouden protestdemonstratie voor het Amerikaanse Consulaat, waaraan 30 jongeren deelnamen. De actie ging uit van het plaatselijk jongerencomité. De demonstranten gedroegen zich echter opvallend rustig.

Verder deden zich nog moeilijkheden voor bij de demonstratie van 1 oktober 1966 in Amsterdam. Gedurende de optocht schreeuwde een deel van de jongeren vrijwel zonder ophouden: "Johnson moordenaar". Na een poging van de autoriteiten om het verder demonstren te verhinderen, welke poging geen succes had, ging een groot aantal van de jongeren op de rijbaan zitten. Daarna werd de tocht voortgezet.

"Teach-ins"

Bij de Vietnam-activiteiten maakten de studenten onder de demonstrerenden gebruik van een nieuwe vorm van actie, de "teach-in". Dit is een van Amerikaanse studentenkringen overgenomen vorm van informatie- en opinieuitwisseling inzake actuele politieke vraagstukken. Oorspronkelijk werden deze bijeenkomsten alleen gebruikt om binnenlandse politieke aangelegenheden te behandelen. Naderhand werd ook het Amerikaanse optreden in Vietnam aan de orde gesteld. Een van de bekendste bijeenkomsten in dit verband is de teach-in aan de Universiteit van Californië op 21 en 22 mei 1965, waaraan 20 à 30.000 personen hebben deelgenomen.

In Nederland werden teach-ins gehouden in Amsterdam, Leiden en Utrecht.

Nog steeds is niet geheel duidelijk wie hier te lande het eerst op de gedachte is gekomen deze vorm van actie over te nemen. Vermoedelijk is het plan afkomstig van de toenmalige fractievoorzitter van de SVB in de ASVA-ledenraad, Maarten van Dullemen, die eind augustus 1965 een en ander voorstelde. Van Dullemen is op politiek gebied een twijfelachtige figuur, die enige jaren geleden lid van de communistisch georiënteerde studentenvereniging "Perikles" was en die goede relaties heeft onder vooraanstaande links-extreme en links-extremistische studenten. Hij is ook de man die, in plaats van Peter van Dorp, lid werd van de redactie van het (ASVA-)Vietnambulletin (zie VII).

Alhoewel de Leidse teach-in onder auspiciën heette te staan van het universitair debatgenootschap "Pro en Contra", werd zij in feite georganiseerd door een zich noemend "Studentencomité Vietnam", waarvan, behalve een aantal SVB'ers, ook enige communisten deel uitmaakten, van wie aan de buitenwacht niet bekend is dat zij communist zijn. Het werd niet bekend of en welke samenhang er bestaat tussen de activiteiten van het Jongerencomité Vietnam en de teach-ins. De belangrijke rol die vooraanstaande SVB'ers en communisten in beide spelen, geeft evenwel te denken.

Ook in Den Haag (op 20 juni 1966) werd nog een teach-in gehouden, evenwel georganiseerd door een comité, dat niet uitsluitend uit studenten bestond. Gezien de deelnemende organisaties kan verondersteld worden, dat de pacifisten hier in de meerderheid waren. Dat blijkt trouwens ook wel uit het feit dat de zaal werd afgehuurd door de PSP.

De teach-ins bleken wat het aantal deelnemers betreft een groot succes te zijn. Zo waren er in Amsterdam ca. 2000 belangstellenden. Het nuttig effect, aldus insiders, was evenwel vrij gering, omdat de deelnemers, sprekers en toehoorders, zich er voornamelijk toe bepaalden, alleen hun mening weer te geven. Tot discussie, wat eigenlijk de bedoeling was, kwam het echter vrijwel nergens.

Aan de autoriteiten werden in alle gevallen vooraf de vereiste vergunningen gevraagd.

VI. Actiegroep Vietnam

a. Ontstaan en ontwikkeling

Zoals reeds eerder werd gesteld, traden er vrijwel onmiddellijk na het ontstaan van het jongerencomité tegenstellingen aan het licht, die overigens pas in maart 1966 aan de buitenwacht bekend werden.

Deze tegenstellingen ontstonden mede doordat de communisten steeds maar weer kans zagen om plannen van andersgeoriënteerde, politiek links-extreme jongeren (zoals die van de SJ), die een meer radicale koers voorstonden, te torpederen.

Toen aan de politiek links-extreme figuren dan ook duidelijk werd, dat zij de communistische invloed niet konden keren en dat het aantrekken van min of meer gelijkgezinde jongeren, zoals de provo's (in maart en april 1966 was dit zeker het geval) op weerstand stuitte, besloten zij medewerking te verlenen aan het vormen van een aparte actiegroep, de Actiegroep Vietnam. De oprichting daarvan, op 21 april d.a.v., leidde overigens niet tot het uittreden van SJ en geestverwante organisaties uit het bestaande jongerencomité.

De communisten maken dus geen deel uit van de Actiegroep Vietnam. Zouden zij hiertoe al zijn uitgenodigd, dan zouden zij toetreding tot het nieuwe comité toch hebben geweigerd: enerzijds vanwege de afwezigheid van "de socialisten", anderzijds vanwege het feit, dat deze linksgerichte jongeren, mede geïnspireerd door de huns inziens succesvolle acties rond het huwelijk van Prinses Beatrix, veel verder willen gaan dan de communisten.

Tot de Actiegroep behoren provo's, leden van de SJ, van de PSJW, van de redactie van het links-socialistische (trotskistisch georiënteerde) blad "Links" en PSP'ers.

Reeds spoedig werd duidelijk, dat ook binnen de Actiegroep Vietnam niet alles koek en ei was. Zo was er een grote groep, die de mening was toegedaan dat het eerste doel moest zijn om zoveel mogelijk mensen op de been te krijgen. Daarbij moesten gewelddadigheden van de zijde der demonstranten worden vermeden. Wel zouden in bepaalde gevallen wetsovertredingen kunnen of moeten plaats vinden. Anderen konden zich daarentegen niet met het "geweldloze" karakter van dit soort demonstraties verenigen (zie hierna onder b).

Het secretariaat van de actiegroep is gevestigd in Heilo, Belieslaan 2. Aldaar is woonachtig O.M. Boetes, docent filosofie en sociale politiek aan de Christelijke Sociale Academie in Amsterdam. In 1963 trad hij op als leider van een cursus "Weerloos Verzet", die georganiseerd werd door het pacifistische Comité 1961 voor de Vrede.

Verhouding tot Internationaal Comité van het Geweten inzake Vietnam

In de loop van juni 1966 gaf de Actiegroep een verklaring uit, waarin werd medegedeeld, dat de groep werd opgericht in navolging van het Internationaal Comité van het Geweten inzake Vietnam, om de stijgende verontrusting in een zo breed mogelijke stroom te kanaliseren. De actiegroep, aldus de verklaring, verenigt mensen die op eigen verantwoording en onafhankelijk van politieke, levensbeschouwelijke of andere organisaties, alle in een democratie aanvaardbare middelen willen gebruiken en stimuleren om voor hun doeleinden begrip te doen groeien bij volk en regering.

b. Methode

Alhoewel de Actiegroep pas een half jaar na het jongerenco-mité werd opgericht, slaagde zij er in tegenstelling met dat comité in, vrij wel ononderbroken in actie te zijn. De groep trad bovendien dikwijls provocerend op, wat uiteraard tot conflicten met de autoriteiten leidde.

Dat begon al dadelijk na de oprichting, toen op 5 mei 1966 in het Vondelpark in Amsterdam geplukte bloemen werden neergelegd bij het nationaal monument op de Dam. Deze actie ontaardde in een betoging voor het Amerikaanse consulaat, waarbij een aantal ruiten sneuvelde.

Tien dagen later organiseerde de actiegroep zijn eerste stille protesttocht door de hoofdstad Amsterdam, om die vervolgens iedere derde zondag van de maand te houden. De opzet was om daarvoor geen vergunning aan te vragen. Dat gebeurde dan ook niet, behalve voor die van 19 juni. Men besloot toen, vermoedelijk om tactische redenen, van de gestelde regel af te wijken. Kennelijk wilde men onder geen beding geïdentificeerd worden met hen, die betrokken waren bij de relletjes van midden juni in Amsterdam.

De periodieke protesttochten van de actiegroep volgden op

een serie van soortgelijke demonstraties, die al eerder in de hoofdstad plaats vonden en bedoeld waren als een soort voortzetting van de met Pasen 1966 van Den Helder naar Amsterdam georganiseerde ABC-protestmars. Voor die tochten, die uitgingen van het Comité "Stil protest", werd ook geen vergunning gevraagd. Vermoedelijk zijn de personen, die in dat comité zitting hadden, dezelfde als die van de actiegroep Vietnam. Het eerste comité zou dan in het tweede zijn opgegaan.

Na de demonstraties van 17 juli en 21 augustus, waartegen de politie optrad, kwam er in eigen kring kritiek los op het principe om geen vergunning aan te vragen.

A.J. Bruggeman, lid van de Tweede Kamerfractie van de PSP, wijdde aan dit verschil van opvatting binnen de actiegroep een lang artikel in het partijperiodiek "Bevrijding" van 4 juni 1966. Daarin deed hij voorts enige suggesties aan de hand, om te voorkomen dat de groep - evenals destijds de "Ban-de-Bom"-groep en het Comité 29 november 1962 - zou verzanden. Hij stelde voor om de demonstraties en protestacties niet te organiseren om de actie zelf, maar uitsluitend terwille van de zaak waarom het ging.

Deze gedachte klonk ook door in een artikel van Ton Regtien in "Links" van 27 augustus 1966. Regtien, redacteur van dit blad, schreef dit artikel kennelijk naar aanleiding van wat er tijdens de protestmars op zondag 21 augustus was gebeurd. Bij die gelegenheid werd een groot aantal personen in hechtenis genomen, omdat zij deelnamen aan een demonstratie waarvoor geen vergunning was aangevraagd.

Volgens Regtien - die sinds juli 1966 bestuurslid is van het Amsterdamse SJ-district en in diezelfde maand meehielp in Den Haag een demonstratie van de actiegroep (waarvoor ook geen vergunning werd gevraagd) te organiseren - moest men niet vergeten, dat het om Vietnam ging. Het was de bedoeling om de openbare mening op de meest effectieve manier te beïnvloeden en politieke actie te voeren tegen het buitenlands beleid van de Nederlandse regering. Volgens hem was het niet nodig om daartoe principieel te weigeren een vergunning tot demonstreren aan te vragen. Wel was het, volgens Regtien, noodzakelijk diè deelnemers of sympathisanten niet van zich te vreemden, die - om welke reden dan ook - geen confrontatie met de politie wensten. Dit gold z.i. ook ten aanzien van die deelnemers,

die van mening zijn, dat het voor de gewone man moeilijk te begrijpen is waarom er ruzie met de politie moet komen, als men tegen de oorlog in Vietnam is.

E.e.a. leidde ertoe, dat de actiegroep besloot om voor de mars van 18 september en daarna toch toestemming te vragen aan de autoriteiten. Men wenste echter géén vergunning aan te vragen voor mee te voeren leuzen.

Ondanks de aangevraagde en verleende vergunning tot demonstreren, zag de politie zich toch genoodzaakt in te grijpen. Dit kwam doordat verschillende deelnemers, nadat de stoet was ontbonden, probeerden het Amerikaanse consulaat te bereiken. Anderen beledigden tijdens de optocht President Johnson. Niet duidelijk is of dit optreden met stilzwijgende instemming van de leiding van de actiegroep plaatsvond.

VII. Activiteit van aanverwante groeperingen

Sinds begin juli 1966 zijn naast de Actiegroep Vietnam ook organisaties of groepen organisaties, in de actiegroep vertegenwoordigd, actief geweest. Daarbij wordt niet alleen gedacht aan provo's en leden van de SJ, maar vooral ook aan de activiteiten van de Pacifistisch-Socialistische Jongeren Werkgroepen (PSJW), afdeling Den Haag. In een aantal gevallen werd voor de demonstraties geen vergunning aangevraagd.

Voor wat Amsterdam betreft kunnen in dit kader worden genoemd: een sandwichbordenactie voor het gebouw van het Amerikaanse consulaat, een demonstratie van leden van de SJ, de ASVA, de SVB, de pro-Chinese communistische jongerengroep de "Rode Jeugd" en de provo's, bij welke gelegenheid een Amerikaanse vlag werd verbrand (beide op 1 juli) en een protesttocht op 8 juli door de SJ - met behulp van andere organisaties opgezet - eveneens naar het Amerikaanse consulaat. Ook in Rotterdam vond een actie plaats.

Op 2 en 3 juli verspreidden jongeren, voor een deel afkomstig uit PSJW-kringen, in Den Haag en Scheveningen pamfletten, waarin werd opgeroepen om voortaan iedere 2e en 4e zaterdag van de maand, in Den Haag een betoging te houden tegen de Amerikaanse regering. Aanvankelijk werd voor dit soort demonstraties geen vergunning aangevraagd. Naderhand wijzigden de PSJW-organisatoren hun standpunt en besloten zij wél toestemming te vragen voor de betogingen, maar niet voor de mee te voeren leuzen.

Voorts werd tijdens de Taptoe Delft (augustus/september 1966) actie gevoerd voor Vietnam. Speciaal de SJ was daarbij actief.

Ook elders werden activiteiten ontplooid. Gedacht wordt aan die in Apeldoorn, Beverwijk, Eindhoven, Emmen (3e zondag van de maand), Enschede (3e zondag van de maand), Groningen en Haarlem. Niet overal is een duidelijke relatie tot de Actiegroep Vietnam waargenomen.

Tenslotte bleek nog, dat eind augustus door pacifistische jongeren een actie met kettingbrieven aan Minister Luns werd georganiseerd. Een der initiatiefnemers is een PSJW-lid uit het centrum van het land, van wie tevens bekend is dat hij relaties onderhoudt met de provo's.

Vietnambulletin

Twee maanden nadat de ASVA zich bij het Jongerencomité Vietnam had aangesloten, nam deze studentenorganisatie het initiatief tot het doen verschijnen van een "Vietnambulletin". Het eerste nummer kwam uit op 11 juni 1966. Volgens de redactie was het de bedoeling een evenwichtige selectie te geven van feiten en beschouwingen, ontleend aan de nationale en internationale pers, aangevuld met deskundige achtergrondgegevens. Om verschillende redenen, aldus een mededeling in het eerste nummer, kwam tot nu toe een aantal van die gegevens, die voor een goed begrip van het probleem Vietnam van het grootste belang werden geacht, hier te lande niet voldoende aan de orde en bleven deze voor geïnteresseerden veelal zelfs onbekend.

De redactie, die meedeelde onafhankelijk te zijn van enige organisatie, stelde zich achter de vier eisen, die zowel door het Jongerencomité Vietnam, alsdoor de gelijknamige actiegroep worden onderschreven.

Het bulletin stelde zich verder ten doel om de verschillende Vietnamactiviteiten in eigen land aan te kondigen en zonodig in de vorm van een kort verslag in bredere kring bekendheid te geven. Ook wilde men korte recensies opnemen van boeken en brochures, waarin de kwestie Vietnam aan de orde wordt gesteld.

Wat de administratieve kant betreft, lag het in de bedoeling het bulletin zo spoedig mogelijk uit eigen inkomsten te financieren. In de aanloopperiode zou financiële steun door de ASVA gegeven worden, onder auspiciën waarvan ook het bulletin wordt uitgegeven.

De indruk bestaat, dat het van meet af aan de bedoeling is geweest om met het Vietnambulletin een poging te wagen zowel de activiteiten van de actiegroep als die van het jongerencomité te bundelen. Naar bekend werd zijn er thans ca. 900 abonnees en zou het bulletin zich financieel kunnen bedruipen. Volgens een eerdere uitlating van Huib Riethof, voorzitter van het jongerencomité, komen de baten die het bulletin oplevert, ten goede aan dit comité, dat er financieel zeer slecht voorstaat.

Tot begin oktober bestond de redactie uit Peter van Dorp, Pieter Korver, O.D.v.d.Muyzenberg, Tineke Nijenhuis en Ton Regtien. Pieter Korver was in verband met Vietnam al eerder in het nieuws. Zo speelde hij een actieve rol in de organisatie van de teach-in in Amsterdam, gehouden op 29 oktober 1965. Ook Ton Regtien was daarbij actief.

Tineke Nijenhuis is lid van het huidige ASVA-bestuur en als zodanig belast met het organiseren van acties. Van de Muyzenberg trad in dit verband niet eerder op de voorgrond.

De communist Peter van Dorp, die ook lid is van de communistisch georiënteerde studentenvereniging "Perikles", maakt sinds 1 oktober j.l. geen deel meer uit van de redactie. Hij werd vervangen door Maarten van Dullemen, de eigenlijke initiatiefnemer van de Amsterdamse Vietnam-teach-in in oktober 1965.

Het uittreden van Van Dorp, van wien bij de buitenwacht niet bekend is dat hij communist is, is vermoedelijk niet toevallig. Naar verluidt zijn de communisten sinds enige maanden fel gekant tegen de ASVA, met name vanwege de pacifistische tendens, die er in het huidige bestuur van deze organisatie zou bestaan. De communisten zien dat blijkbaar als een reëel gevaar. Dit zal verband houden met het feit dat het bestuur grote invloed kan uitoefenen op de politieke gedragingen van de redactie van het Vietnambulletin. Zij achtten dat gevaar zo groot, dat zij in juli-augustus 1966 zelfs overwogen uit het jongerencomité te treden, waarvan - zoals bekend - ook de ASVA deel uitmaakt.

Daarbij komt nog dat het ANJV vermoedelijk van het begin af aan niet bijzonder gesteld is geweest op de toetreding van de ASVA tot het Jongerencomité Vietnam. Deze studentenorganisatie beschikt immers met zijn ruim 10.000 leden over de grootste "mankracht" in het jongerencomité. Voordien was dat het ANJV, met 3500 leden. De jonge communisten meenden om die reden toen het recht te hebben op de meeste "zeggen-schap".

Ook Gertjan Bossen - SVB'er, lid van de ASVA ledenraad en op de nominatie om voorzitter van "Perikles" te worden - hekelde in een recente vergadering van de genoemde raad de inhoud van het Vietnambulletin. Hij vroeg zelfs aan de ASVA zich van deze uitgave te distancieren, omdat daarin volgens hem eenzijdige voorlichting werd gegeven. Deze kritiek heeft vermoedelijk betrekking op het feit, dat de meeste artikelen in het bulletin ontleend zijn aan publicaties in de Westerse, niet-communistische pers.

Activiteit op Europees niveau

(1) Westeupees Studentencomité

Tijdens een op 26 en 27 februari 1966 in Frankfurt am Main

gehouden conferentie van afgevaardigden van een achttal studenten- vakverenigingen en politieke studentenverenigingen uit West-Europa, werd besloten een Westeuropées Studentencomité voor vrede in Vietnam op te richten. Tot dit comité trad een aantal overwegend socialistische studentenorganisaties toe uit Frankrijk, Italië, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, West-Duitsland en Zweden. Van Nederlandse zijde werd de democratisch-socialistische studentenorganisatie "Politeia" lid. Afgevaardigden van de ASVA woonden de conferentie als waarnemers bij.

Ter vergadering werd een manifest opgesteld, waarin de deelnemers zich uitspraken voor terugtrekking van alle buitenlandse troepen uit Vietnam; het onmiddellijk bijeenroepen van een vredesconferentie, waaraan alle direct of indirect bij het conflict betrokken partijen, inclusief het Nationale Bevrijdingsfront van Zuid-Vietnam, zouden moeten deelnemen; het recht op zelfbeschikking voor het Vietnamese volk in zijn binnen- en buitenlandse aangelegenheden en vrije verkiezingen volgens de Accorden van Genève. Tenslotte werd in het manifest gewezen op het gevaar, dat westeuropese landen, bij voortzetting of uitbreiding van de oorlog, bij het conflict betrokken zouden kunnen worden. Met het oog op het groeiende gevaar van een derde wereldoorlog zouden de Europese regeringen duidelijk hun positie dienen te bepalen.

Hoewel het studentencomité diverse activiteiten op stapel had staan, is daarvan vrijwel niets terecht gekomen. In de beschrijvingsbrief voor het huishoudelijk congres van "Politeia", op 4 juni 1966 in Leiden gehouden, deelde Ton Regtien - tot aan het congres internationaal secretaris van deze studentenorganisatie - mee, dat het Westeuropese studentencomité maar moeilijk van de grond kon komen. Volgens hem was er veel tijd verloren gegaan met het uit de weg ruimen van organisatorische tegenstellingen. Voorlopig stonden er, aldus Regtien, twee nieuwe activiteiten op het programma, n.l. het uitgeven van een bulletin onder de deelnemende organisaties en het houden van een conferentie in oktober 1966 in Zweden (Lund), over wat genoemd wordt de koloniale revolutie.

De tegenstellingen zijn blijkbaar gebleven, want over de activiteiten werd sindsdien niets meer vernomen.

(2) Hoogleraren

Los van het voorgaande staat de actie van een aantal hoogleraren uit België, Duitsland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Italië, Nederland, Oostenrijk, Zweden en Zwitserland, die in juni 1966 in een oproep tot de universitaire gemeenschappen in West-Europa pleitten voor coördinatie van de actie tegen de oorlog in Vietnam. Zij verklaarden een grootscheepse actie te willen voorbereiden ten gunste van de vrede, op grondslag van de accoorden van Genève, met als fundamentele uitgangspunten: het beginsel van het vertrek van de buitenlandse troepen en het oorlogsmateriaal; de niet-deelneming van Vietnam aan militaire coalities en de Vietnamese eenheid op langere termijn. De hoogleraren waren van mening, dat door een gebundelde actie tevens de banden met het universitaire verzet in de VS versterkt konden worden. In Parijs zou reeds een internationaal secretariaat gesticht zijn.

Onder de Nederlandse ondertekenaars van de oproep bevinden zich enige hoogleraren, die deel uitmaken van het Aanbevelingscomité van het Jongerencomité Vietnam.

VIII. Conclusie

Verwacht mag worden, dat - afhankelijk van de politieke en militaire situatie in Z.O. Azië - de agitatie van oud en jong onder de hier besproken stromingen voortgang zal vinden. Het tot stand komen van vredesonderhandelingen zou hun activiteit evenwel kunnen doen afnemen.

Men kan zich overigens afvragen of de activiteiten van de meer gematigde groeperingen in ons land al niet over het hoogtepunt heen zijn. Het zijn vooral de radicalen, die het vuur van de agitatie blijven aanwakkeren: te denken valt aan de toename van de bedrijvigheid van de Actiegroep Vietnam - in het kielzog waarvan ook de pro-vo's opereren - tegenover de afname van die van het Jongerencomité, alsmede aan de injecties, die de trotskisten aan de agitatie ten gunste van Noord-Vietnam blijven geven.

Het zullen dan ook met name deze radicale elementen zijn, die de aandacht van de autoriteiten zullen blijven opeisen. Een bijzonder aspect is in dit verband het trotskistische plan militaire vrijwilligers voor Hanoi te werven.

Hoewel de trotskisten h.t.l. numeriek weinig betekenen, maakt hun revolutionair elan en organisatievermogen hen toch tot een niet te verwaarlozen factor van onrust. Aan hun extremistisch optreden zal voor een deel overigens toch nog wel een opportunistisch kantje zitten, in zoverre zij wat publiciteit en propaganda voor "eigen huis" best kunnen gebruiken.

Het grote vraagteken in de hulpverleningsactiviteiten ten bate van Noord-Vietnam blijven internationaal en nationaal de communisten.

Buiten Nederland wordt hun positie voornamelijk bepaald door het conflict Moskou/Peking dat hen de handen zodanig bindt, dat zij - waar de trotskisten ingrijpende hulpverleningsmethoden willen toepassen - zelf moeilijk met minder kunnen volstaan. Men zal vooral op dit punt overigens weinig zonder het fiat van Moskou kunnen ondernemen.

De activiteiten van de "autonome" CPN en haar mantelorganisaties zullen echter niet- of slechts zeer ten dele - worden bepaald door het Sino-Sowjetconflict, doch veeleer door opportunistische overwegingen.

Mocht de activiteit elders en in ons land onder invloed van gunstige politieke ontwikkelingen wegebben, dan zullen de communisten wel weer de langste adem tonen: hoewel - zeker in Nederland - aarzelend begonnen, zullen zij de eer van de hulpverlening aan Noord-Vietnam en van de "vredesstrijd" ter zake dan wel voor zich opeisen en - ook als dat nauwelijks meer zin heeft - op dit punt nog luide van zich doen horen. Een dergelijke handelwijze is voor communisten een gebruikelijke.